

مکاتب و نظریه‌های شهرسازی

تألیف

پروفسور کریم عسکری زاده دلیر

دکتر علی آذر

(عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد مراغه)

دکتر داریوش ظفری

مهندس محمد حسین حسینی

انتشارات فروزش

۱۳۹۵

- عنوان و نام پدیدآور : مکاتب و نظریه‌های شهرسازی / تألیف کریم حسین‌زاده دلیر... او دیگران آ.؛ ویراستار علمی محمدعلی خلیجی.
- مشخصات نشر : تبریز : فروزش، ۱۳۹۵.
- مشخصات ظاهری : ۲۵۶ ص: مصور، جدول.
- شابک : 978-964-547-614-2
- وضعیت فهرست نویسی : فیبا
- یادداشت : تألیف کریم حسین‌زاده دلیر، علی آذر، داریوش ظفری، محمدحسین حسینی.
- یادداشت : کتابنامه.
- موضوع : شهرسازی -- تاریخ -- قرن ۲۰ م.
- موضوع : جامعه‌شناسی شهری
- موضوع : شهرسازی -- جنبه‌های اجتماعی
- موضوع : معماری -- سبک‌ها و مکاتب
- شناسه افزوده : حسین‌زاده دلیر، کریم، ۱۳۲۶ -
- شناسه افزوده : خلیجی محمدعلی، ۱۳۶۷ -، ویراستار
- رده بندی کنگره : NA ۱۳۹۵ م ۸
- رده بندی دیویی : ۷۱۱/۴۲
- شماره کتابشناسی ملی : ۴۱۳۵۱۷۵

- نام کتاب : مکاتب و نظریه‌های شهرسازی
- تألیف : پروفیسور کریم حسین‌زاده دلیر، دکتر علی آذر، دکتر داریوش ظفری
- و مهندس محمدحسین حسینی ویراستار علمی: دکتر محمدعلی خلیجی
- ناشر : انتشارات فروزش
- حروفچینی : واحد کامپیوتر انتشارات فروزش
- تیراژ : ۱۰۰۰ نوبت چاپ: اول ۱۳۹۵
- صحافی : فروزش قیمت: ۱۸۰۰۰۰ ریال
- شابک : ۹۷۸-۹۶۴-۵۴۷-۶۱۴-۲ ISBN : 978-964-547-614-2

مراکز بخش و فروش

- دفتر و فروشگاه مرکزی: تبریز - خیابان امام خمینی، نرسیده به چهارراه آبرسان، نبش کوی بزرگمهر
- تلفن: ۳۳۳۶۹۵۲۵ (۰۴۱) فاکس: ۳۳۳۵۷۰۶۱ (۰۴۱)
- دفتر بخش تهران: ۶۶۴۶۱۴۶۰ (۰۲۱) فروشگاه اینترنتی: www.forouzesha.com

پیشگفتار

قدمت و اهمیت شهر و شهرنشینی صاحبان قدرت و اندیشمندان همه قرون و اعصار را واداشته است تا بر جنبه‌های مختلف جسم و روح شهر درنگ کنند و بکوشند تا قانونمندی‌های زندگی شهری را دریابند و بر پایه یافته‌های خود به طراحی و برنامه‌ریزی شهری دست یابند و برای مسائل و مشکلات شهر و شهرنشینی چاره‌جویی کنند. حاصل تفکرات این اندیشمندان شهری پیدایش مکاتب و نظریه‌های شهری است. از زمان پیدایش شهرها تا به امروز تحولات اساسی در مفاهیم، نظریات و مکاتب شهری به وقوع پیوسته است. با توجه به این موارد و توسعه رشته‌های علمی دانشگاهی مرتبط به شهر مانند شهرسازی، برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای، برنامه‌ریزی اجتماعی و فرهنگی، جغرافیا، و توسعه سازمان‌های دولتی و خصوصی و انجام طرح‌های توسعه و عمران و ساماندهی منطقه شهری و کلان شهرها، نیاز به کتابی که درباره مکاتب و نظریه‌های شهری نسبتاً جامع باشد، بتواند بانی نظری این مکاتب و نظریه‌ها و تجارب جهانی را در اختیار دست‌اندرکاران مسائل شهری قرار دهد احساس می‌شد.

کتاب حاضر با عنوان مکاتب و نظریه‌های شهری پنج فصل دارد: فصل اول پیدایش و سیر تحول و دیدگاه‌های مکاتب و نظریات شهری را بیان می‌کند. فصل دوم به بیان دیدگاه‌های اندیشمندان و صاحب‌نظران اجتماعی در مورد شهر می‌پردازد. در فصل سوم نظریه‌ها و طرح‌های توسعه شهری بخصوص از قرن بیستم به بعد بیان شده است. در فصل چهارم نظریه‌های ساخت شهر به تفصیل مورد بحث و بررسی قرار گرفته است. در فصل ششم نظریات جامعه‌شناسی شهری در قالب‌های طرح‌واره (شماتیک) در اختیار خوانندگانی که مایل به برخورداری از سنتزهای کوتاه از آنها باشند قرار گرفته است. امید است مجموعه حاضر بتواند مورد استفاده دانشگاهیان و دست‌اندرکاران مسائل برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای، برنامه‌ریزی اجتماعی و فرهنگی کشور واقع گردد.

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل اول: خاتمه و نظریه‌های شهری

۱۲	مقدمه
۱۲	مکتب آرمان‌گرایی
۱۳	مکتب اصلاح‌گرایی
۱۴	مکتب شیکاگو
۱۵	مکتب مدرنیسم
۱۶	مکتب فرامدرنیسم
۱۸	مکتب فرهنگ‌گرایی
۱۸	مکتب طبیعت‌گرایی
۱۹	مکتب فلسفه‌گرایی
۱۹	مکتب فن‌گرایی
۲۰	مکتب آمایش انسانی
۲۱	نظریه توسعه پایدار
۲۲	نظریه توسعه پایدار شهری
۲۵	نظریه باغشهر
۳۰	نظریه شهرک‌های اقماری
۳۱	طرح حومه‌نشینی
۳۱	نظریه واحدهای همسایگی

فصل دوم: دیدگاههای اندیشمندان و صاحب نظران اجتماعی در مورد شهر

۳۴	 مقدمه
۳۷	 اندیشه اجتماعی درباره شهر
۳۸	 افلاطون
۴۲	 ارسطو
۴۴	 فارابی
۴۶	 خواجه نصیر
۴۶	 ناصر خسرو
۴۷	 شهر در دوره فلسفه اجتماعی (نظریه تکامل تاریخی شهر)
۴۸	 لئوپلر مامفورد
۴۸	 فوستل دوکولانژ
۴۹	 کلوتس
۴۹	 ابن خلدون
۵۶	 جامعه‌شناسی شهری در دوره آغازین
۵۷	 پیرن
۵۷	 ماین
۵۷	 ماکس وبر
۶۰	 آگوست کنت
۶۱	 چارلز هورتن کولی
۶۱	 ژرژ فریدمن
۶۲	 دیوید پوپینو
۶۳	 رد فیلد
۶۴	 ژان رمی
۶۵	 ژیدون ژوبرگ

۶۶	گوردن چایلد
۶۷	اسوالد اشننگلر
۶۷	ماک کنزی
۶۸	گراس
۶۸	میتروپولکسی، زوبریتسکس و کرف
۶۹	تولد جامعه‌شناسی شهری
۷۲	رابرت پارک
۷۶	لوئیس ورت
۷۸	ارنست برگس
۷۹	مدل چند هسته‌ای اولمن - هرستون
۸۰	ویلیام فوت وایت
۸۱	مدل قطاعی هومر هویت
۸۲	مکتب مطالعات شهری لوس آنجلس
۸۳	مکتب نوسازی
۸۷	دانیل لرنر
۹۰	اینکلس و اسمیت
۹۰	اسکار لوئیس
۹۱	پیتر برگر
۹۱	نقد مکتب وابستگی به شهری شدن برونزا و بادکنکی
۹۴	جورج ویلهام
۹۴	تورشتاین ویلن
۹۵	پل سینجر
۹۵	جلال آل احمد
۹۶	نظریه نظام جهانی

۹۷	ایمانوئل والرشتاین
۹۸	مکتب مارکسیسم
۱۰۱	نگرش روان‌شناسی اجتماعی به شهر و شهرنشینی
۱۰۱	فرویناند تونیس
۱۰۲	جورج زیمل
۱۰۴	مکتب جامعه‌شناسی شهری جدید (اقتصاد سیاسی و شهر)
۱۰۴	ایمانوئل استاز
۱۰۷	فرانوگرائی در شهرشناسی (جهانی شدن و شهرها)
۱۰۸	سایر صاحب نظران
۱۰۸	آنتونی گیدنز
۱۱۱	گریگواستون
۱۱۲	نیکلاس اسپایکمن
۱۱۲	صاحب نظران ایرانی مطالعات شهری
۱۱۲	احمد اشرف
۱۱۴	پرویز پیران
۱۱۵	همایون کاتوزیان
۱۱۷	سید محسن حبیبی
۱۱۷	جمع‌بندی نظریات

فصل سوم: نظریه‌ها و طرح‌های توسعه شهری

۱۲۲	مفاهیم
۱۲۳	ویژگی سیستم‌های کلان مؤثر بر شهر
۱۲۴	اهم ویژگی‌های برنامه‌ریزی شهری
۱۲۴	عوامل مؤثر در تحولات نظریات و برنامه‌ریزی شهری و روش‌های آن
۱۲۵	عوامل اصلی در شکل‌دهی به تفکرات نیمه اول قرن بیستم

۱۲۷	تفکرات نیمه دوم قرن بیستم
۱۲۹	جمع‌بندی نظریه‌ها و الگوهای برنامه‌ریزی شهری در قرن بیستم

فصل چهارم: نظریه‌های ساخت شهرها

۱۳۲	مقدمه
۱۳۲	ساخت دوایر متحدالمرکز برگس
۱۳۴	ساخت قطعاتی هم‌هویت
۱۳۶	ساخت چند هسته‌ای شهر
۱۳۷	ساخت عمومی شهر
۱۳۸	ساخت شهر پیترمن
۱۳۹	ساخت اکولوژیکی ارتدوکسی (سختی) شهر
۱۴۰	ساخت اکولوژیکی سمبولیک شهری
۱۴۱	ساخت ستاره‌ای شکل
۱۴۳	ساخت خطی یا کریدوری
۱۴۳	نظریه ساختار شهری جهان سومی

فصل پنجم: نظریات جامعه‌شناسی شهری

۱۴۶	مقدمه
۱۴۸	امیل دورکیم (۱۸۵۸-۱۹۱۷) فرانسوی (مثبت‌اندیش) - جامعه‌شناختی کلان
۱۴۸	گنورگ زیمل (۱۸۵۸-۱۹۱۸) آلمانی (منفی‌نگر) - جامعه‌شناختی خرد
۱۴۹	فاصله اجتماعی
۱۵۰	فلسفه پول
۱۶۲	ماشین رشد جان لوگان و هاروی مالاچ
۲۴۹	منابع و مأخذ